

Vantaan kaupungin lausunto HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta 2023-2025, jätehuollon ja vesihuollon investointiohjelmista 2023-2032, investointistrategioista 2030 sekä HSY:n strategiasta 2030

Pääkaupunkiseudun kaupungit Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen ovat valmistelleet vuosittain suurille kuntayhtymille HUS:lle, HSL:lle ja HSY:lle yhteiset omistajaohjaustavoitteet. Tavoitteiden valmistelussa vuosille 2023–2025 on lähtökohtana se, että tavoitteet pysyvät koko tavoitekauden samoina, mutta tavoitteisiin liittyviä mittareita voidaan täsmentää vuosittain. Tällä tavoitellaan parempaa jatkuvuutta ja ennakoitavuutta kuntayhtymän näkökulmasta. HSY:lle asetetut tavoitteet ja niitä koskevat mittarit on esitetty alla olevassa taulukossa:

1. Tuottavuuden nousu vuosittain vähintään 1,5 %	2. Ympäristövastuullisuuden lisääminen	3. Vesi- ja jätehuollon toimivuuden parantaminen
Mittarit: 1. Tuottavuusohjelman toimenpiteiden ja mittareiden tarkentaminen 2. Tuottavuusohjelman toimeenpano, toiminnan selkeä suuntaaminen perustehtävään ja investointiohjelman mitoitus sekä muut tarvittavat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi niin, että tarvetta vesihuollon tariffien reaalisille hinnankorotuksille pystytään hillitsemään 3. Toimintamenot euroa/asukas	Mittarit: 1. Yhdyskunta- ja kotitalousjätteen kierrätysaste vuosittain, tavoitetaso 2023: vähintään 56 % (vuoden 2025 tavoitetaso 60 %) 2. Kasvihuonekaasupäästöjen määrä HSY:n omassa toiminnassa ja ulkoisissa palveluissa, tavoitetaso 2023: enintään 102 000 t CO ₂ -ekv 3. Hiilineutraalisuussuunnitelman toteuttaminen hiilineutraalisuustavoitteeseen 2030 pääsemiseksi	Mittarit: 1. Asiakasryhmä- ja toimintokohtainen asiakastyytyväisyys vuosittain 2. laskuttamattoman veden osuus verkostoon pumpatusta vesimäärästä, tavoitetaso 2023: enintään 19 %

Omistajaohjaustavoitteiden lisäksi muuna omistajalinjauksena esitettiin, että kuntayhtymän vuosien 2023 ja 2024 osalta valmistelussa otetaan huomioon peruspääomalle maksettava 1 %:n korvaus ja vuodesta 2025 alkaen 1,5 %:n korvaus.

Pääkaupunkiseudun omistajaohjaustavoitteiden mukaan HSY:n tulee tavoitella vähintään 1,5 % tuottavuuden nousua vuosittain. Yksi tavoitteeseen liittyen kirjatusta mittareista on HSY:n tuottavuusohjelman toimeenpano, toiminnan selkeä suuntaaminen perustehtävään, investointiohjelman mitoitustaan sekä muut tarvittavat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi niin, että tarve vesihuollon tariffien reaalille hinnankorotuksille pystytään hillitsemään. TTS:n mukaan suunnitellut vesihuollon hinnankorotukset vuodelle 2023 ovat inflaatio 4 % ja reaalikorotus 3 %. Suunnitelmavuosille 2024 ja 2025 on huomioitu reaalikorotus 3 %. Vantaa esittää, että vesitaksoihin suunniteltuja hinnankorotuksista pyritään asetetun omistajaohjaustavoitteen mukaisesti hillitsemään. HSY:n tulee pyrkiä kattamaan investointeihin liittyvät korotustarpeet mm. kehittämällä tuottavuuttaan laatimaansa tuottavuusohjelmaa toteuttamalla ja tarkastelemaan edelleen kriittisesti investointiohjelman mitoitustaan sekä kohdennustaan. Lisäksi HSY:n tulee kyetä omistajaohjaustavoitteen mukaisesti suunnitelmakaudella laskemaan toimintamenoja/asukas vesihuollon sekä jätehuollon osalta.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Vantaan päivitetyn resurssiviisauden tiekartan 28.2.2022. Se sisältää tavoitteita, jotka kytkeytyvät HSY:n toimintaan kiertotalouden, päästölaskennan, ilmansuojelun ja ilmastoneuvonnan osalla. Kaupunki on liittynyt EU:n Green City Accord -sitoumukseen, jossa on tavoitteita puhtaan ilman ja veden sekä kiertotalouden ja jätteiden lajittelun osalla. Hiilineutraalisuus ja resurssiviisaus ovat kaupungin uuden strategia, Innovaatioiden Vantaa 2022-2025, yhtenä keskeisenä painopisteenä. Se sisältää muun muassa tavoitteen, että vuonna 2025 yhdyskuntajätteen kierrätysaste on 60 % ja Vantaan alueen jätteiden määrästä on tieto saatavilla. Vantaa on sitoutunut Circwaste -edelläkävijäkuntana kiertotalouden ja valtakunnallisen jättesuunnitelman tavoitteisiin. HSY:n asettamat kierrätysastetavoitteet ovatkin oikeansuuntaisia ja mahdollistavat Vantaan omin tavoitteiden saavuttamisen. Vantaa esittää, että HSY tekee selvityksen, jonka avulla voidaan siirtyä kuntakohtaiseen jätteiden määrän seurantaan.

HSY:llä on suuri merkitys kaupungin kasvihuonekaasupäästöjen tuottajana ja siksi on keskeistä, että päästöjä vähentävät toimet ovat investointiohjelmassa merkittävällä painoarvolla. HSY:lle on asetettu omistajaohjaustavoitteeksi ympäristövastuullisuuden kehittämisen, jossa keskeisinä mittareina ovat kasvihuonekaasupäästöjen määrä HSY:n omassa toiminnassa ja ulkoisissa palveluissa (tavoitetaso 2023: enintään 102 000 t CO₂-ekv) sekä hiilineutraalisuussuunnitelman toteuttaminen hiilineutraalisuustavoitteeseen 2030 pääsemiseksi. Tämä on keskeistä myös Vantaan kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen 2030 toteuttamiseksi. Talous- ja toimintasuunnitelmaluonnoksessa ei ole esitetty, että HSY tavoittelisi omistajaohjaustavoitteen mukaisesti hiilineutraalisuutta v. 2030. Vantaa esittää, että HSY:n tulee omistajaohjaustavoitteen mukaisesti laatia oma suunnitelmansa hiilineutraalisuustavoitteen 2030 saavuttamiseksi.

HSY:n tavoitteena on vaatia vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöä 100 % uusissa urakointi- ja kuljetuspalvelusopimuksissa vuonna 2022, mutta omassa kalustossa on ainoastaan 95 %:n tavoite. Oman kaluston tavoite olisi syytä olla myös 100 %.

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että HSY:n ilmastoinfon toimintaa kehitetään edelleen kaupunkien ilmasto-ohjelmien toteuttamisen näkökulmasta. Vantaa on huolissaan ilmastoinfon henkilöresurssoinnin riittävydestä, koska nykyinen kahden henkilön työpanos ei voi millään riittää yli miljoonan asukkaan pääkaupunkiseudun energiasäästöneuvontaan ottaen lisäksi huomioon Ukrainan sodan akuutit vaikutukset energian saatavuuteen ja hintaan. Ilmastoinfon resurssipuute asettaa siten paineita lisätä kaupunkien omia tiedotusresursseja mm. energiasäästöneuvontaan liittyen, mikä ei ole kaupungin kannalta tarkoituksenmukaista. Keskitetty ratkaisu toimii paremmin ja sillä saadaan tavoiteltu näkyvyys, kunhan se vain on oikein resursoitu.

HSY:llä on käynnissä älykkäiden järjestelmien ja paikkatiedon hyödyntämisen hankkeita. HSY:n ja jäsenkuntien yhteistyön kehittäminen ja investointi- sekä saneerauskohteiden tietojen ja investointiohjelmien järjestelmällinen välittäminen osapuolten kesken lisää synergiaetuja ja vähentää asukkaiden kokemia katujen ja vesihuoltolinjojen rakennusaikaisia haittoja. Molempien osapuolten paikkatietojärjestelmien kehitystyössä on ensisijaisen tärkeää varmistaa järjestelmien ja tietojen yhteensopivuus ja siirrettävyys jatkossakin mm. avointen rajapintojen kautta.

HSY:n vesihuollon investointistrategian painopisteitä ovat ympäristökuormituksen vähentäminen, vesihuoltojärjestelmän kehittäminen saneeraamalla, kehittyvän ja tiivistyvän yhdyskunnan vesihuollon järjestäminen sekä varautumisen ja jatkuvuuden hallinnan tason parantaminen. Kaikki painopisteet ovat Vantaan kannalta tärkeitä ja investointiohjelman katsotaan tukevan em. strategian toteutumista. Tulevina vuosinakin Vantaan asuntorakentamisessa painottuu asemakaava-alueiden täydennysrakentaminen, mikä osaltaan helpottaa vesihuollon uudisrakentamisen kustannuspaineita, koska tarvittava infra on pääosin jo olemassa. Vantaan ratikan katusuunnittelu on käynnissä ja hankkeesta aiheutuu merkittäviä johtosiirtoja 2020-luvun puolivälistä alkaen, mikäli kaupunki päättää hankkeen toteuttamisesta vuonna 2023. Siirtojen tarve ja määrä tarkentuvat suunnittelun edetessä.

HSY:lle asetettu omistajaohjaustavoite vesihuollon toiminnan parantamisesta sisältää mittarin laskuttamattoman veden osuudesta verkostoon pumpatusta vesimäärästä. Tavoitetasona on vuonna 2023 enintään 19 %. Vantaa katsoo, että em. hävikkiä on suunnitelmakaudella pienennettävä kohdistamalla investointeja vesihukan vähentämisen kannalta olennaisiin investointikohteisiin. HSY:n hukkaveden prosentti on tällä hetkellä Vesilaitosyhdistyksen koontitiedon mukaan selkeästi suuren laitosten keskiarvoa (16,4 %) heikompi.

HSY:n omistajaohjaustavoitteeseen vesihuollon ja jätehuollon toiminnan parantamisesta liittyy myös asiakastytyvyyden parantuminen. Vantaa esittää, että HSY:n tulee suunnitelmakaudella pyrkiä parantamaan asiakas- ja toimintokohtaista asiakastytyvyyttä vuosittain.

HSY:n kuntaosuuksilla katetaan se osuus seutu- ja ympäristötiedon tehtävien hoidosta aiheutuvista kustannuksista, jota ei voida kattaa tulosalueen muilla myyntituotoilla tai ulkopuolisella hankerahoituksella. Viestintä- ja neuvontayksikköön kuuluvan Ilmastoinfon toiminta katetaan HSY:n ja jäsenkuntien välisen sopimuksen mukaisesti kuntaosuuksilla sekä osittain EU:sta

saatavalla hankerahalla. Kuntaosuudet ovat pysyneet lähes aiempien vuosien tasolla ja Vantaa hyväksyy vuodelle 2023 esitetyn kuntaosuuden n. 0,980 miljoonaa euroa (n. 0,952 milj. euroa v.2022).

Kaupunkiympäristön toimiala ilmoittaa, että ensi vuotta koskevassa rakentamishjelmaluonnoksessa on varauduttu toteuttamaan HSY:lle vesihuollon rakennushankkeita yhteensä noin 4,0 miljoonalla eurolla. Rakentamishjelmassa ei ole otettu huomioon HSY:n toimittamien vesihuollon putkimateriaalien kustannuksia, joita kaupunki ei laskuta HSY:ltä. Investoinnin lisäksi HSY:n tulisivin ottaa putkimateriaalien hankinta huomioon omassa talousarviossaan. Lisäksi Vantaa on talousarviossaan varautunut myymään suunnittelu- ja rakennuttamispalveluja HSY:lle noin 1,2 miljoonalla eurolla.

HSL:ssa on ollut jo pitkään käytössä ns. kuntajyvitysjärjestelmä investointien jakautuessa väistämättä eri vuosina eritavoin ja myös määrältään vaihtelevana seudun kaupungeille ja kunnille. Vantaan kaupunki katsoo, että olisi perusteltua selvittää myös HSY:n osalta vastaavanlaisen kuntajyvitysjärjestelmän käyttöönottoa ja sen vaatimaa säännöspohjan muutosta. Tämä lisäisi investointien rahoituksen oikeaa jakautumista osakaskuntien kesken.

VANTAAN KAUPUNGINHALLITUKSEN KONSERNIJAOSTO